

Brabant laat het zien

Bouwstenen voor de cultuurvisie BrabantStad 2021 - 2024

Aanleiding

In februari 2017 hebben de wethouders en gedeputeerde verenigd in BrabantStad Cultuur aan de ambtelijke taskforce¹ de opdracht verstrekt om te komen tot een gezamenlijke cultuurvisie voor de (stedelijke) regio Brabant². Kernpunten uit de opdracht:

1. *Werk een onderscheidend model van samenwerking op cultureel gebied uit voor BrabantStad waarbij BrabantStad als fenomeen in de ontwikkeling van de stedelijke regio centraal staat;*
2. *Ontwerp instrumenten die hierbij passen;*
3. *Benoem een paar gebieden waarop we ons profileren.*

Van

Taskforce cultuur
BrabantStad

Datum

27 juni 2017

Contactpersoon

H.L.A. Duenk | Secretaris
BrabantStad Cultuur

Werkzaam bij

Provincie Noord-Brabant

Telefoon

(073) 680 85 09

Email

hduenk@brabant.nl

De opdracht volgt logisch op het [Bidbook - BrabantStad Nationale Culturele Proeftuin](#) dat op 6 juni 2016 is overhandigd aan de minister van OCW. Daarin biedt BrabantStad zich aan als proeftuin voor het landelijke cultuurbeleid vanuit de stedelijke regio vanaf 2021.

Wat heeft de taskforce gedaan?

De ingrediënten uit de afgelopen periode die hebben geleid tot dit voorstel.

- Onder leiding van procesbegeleider Thomas van Dalen is een zestal sessies gehouden om te komen tot een gezamenlijke cultuurvisie;
- Een viertal gesprekken is gevoerd met vertegenwoordigers uit het culturele veld (zie bijlage 1) om input op te halen;
- Er zijn gesprekken geweest met de Raad voor Cultuur, OCW en fondsen over de stedelijke regio in het landelijk cultuurbeleid vanaf 2021.

In het kader van de taskforce zijn zowel bestuurlijk als ambtelijk met de Raad voor Cultuur en OCW gesprekken gevoerd over de aangekondigde transitie. Daarin is veel gezegd over het huidige centralistisch gestuurde landelijke cultuurbeleid en de behoefte aan een nationaal cultuurbeleid waarbij provincie en gemeenten en de kennis en ervaring die hier aanwezig is, veel meer dan nu het geval is vertrekpunt zijn in de beleidsvoornemens van het Rijk en in de beoordeling van plannen van culturele instellingen. Ook hebben tal van culturele instellingen waaronder De Kunst van Brabant en verschillende dansinstellingen het afgelopen jaar voor uiteenlopende onderwerpen onze aandacht gevraagd. Aanleiding hiertoe waren vaak

¹ Ad van Niekerk (Den Bosch), Simone Visser (Helmond), Bert Doedens en Jet Duenk (provincie Noord-Brabant), Petra van Elst (Breda), Tanja Mlaker (Eindhoven) en Martin van Ginkel (Tilburg)

² Al eerder is in het BrabantStad besproken dat de Brabantse cultuursector een grote mate van onderlinge samenhang kent. Om deze te versterken en kansen voor Brabant optimaal te benutten is toen al geconcludeerd dat gezamenlijke inspanningen nodig zijn.

de recente besluiten in het kader van de vierjarige subsidietrajecten van Rijk, provincie en gemeenten 2017-2020. Hierin werd nadrukkelijk gewezen op het gebrek aan afstemming van procedures door de overheden en de enorme behoefte hieraan, de positie, de kracht en de betekenis van de verschillende kunstvormen in hun regionale context en de soms onnavolgbare wijze van toedeling van subsidies in relatie tot het versterken van de kracht van kunst en cultuur in Brabant. Deze geluiden hebben ons gesterkt in onze opvatting dat een omkering van beleid nodig is, waarin de start in de regio ligt en een integrale afweging centraal staat.

BrabantStad wil in 2021 een landelijke culturele infrastructuur (BIS) en overige beleidsinstrumenten die naadloos aansluit op die van onze stedelijke regio. En om op tijd klaar te zijn, moeten er nu stappen worden gezet. BrabantStad bereidt zich voor, om te beginnen door met een gezamenlijke cultuurvisie te komen.

Met instemming van de bestuurders Cultuur BrabantStad³ presenteert de taskforce hierbij de fundamenteën van de BrabantStad cultuurvisie. Een tussenproduct, bijlage 2 geeft alvast een doorkijk naar de planning van het vervolg.

Bouwstenen voor de cultuurvisie van BrabantStad

De discussies over hoe breed of smal de samenwerking zou moeten en kunnen zijn, de input opgehaald bij een aantal vertegenwoordigers uit het culturele veld en vergelijkingen met de aanpak in andere regio's, hebben geresulteerd in de volgende bouwstenen voor een gemeenschappelijke cultuurvisie voor BrabantStad naar en vanaf 2021:

Fundamenteën van de gezamenlijke cultuurvisie

Van ... → Naar ...

<i>Van ...</i>	<i>→</i>	<i>Naar ...</i>
Los van elkaar en volgzzaam opereren in relatie tot het Rijk en advisering Raad voor Cultuur	→	1. Wij kijken vanuit (inter-)nationaal perspectief naar Brabant, want Brabant heeft een internationale oriëntatie op economisch, onderwijs-, technologisch én cultureel gebied. Per definitie kiezen we in Brabant op al die gebieden voor de top. Het speelveld voor kunst en cultuur is immers (inter-)nationaal en gaat over grenzen heen. Maar naar onze overtuiging kan dat alleen vanuit verankering in een lokale situatie, vanuit Brabant als thuisbasis. Ook is verbinding met andere sectoren noodzakelijk voor het draagvlak voor kunst en cultuur.
	→	2. Een ecosysteem van kunst en cultuur bouwt zich van onder naar boven op. Van wijk en dorp naar stad, regio en land. Cultuur vertelt het verhaal van stad en dorp en weerspiegelt de lokale identiteit op een manier die actueel is voor de bevolking van nu. De geografische nabijheid van de Brabantse steden en de stad-overstijgende rol van de provincie, hebben in de praktijk van de cultuursector geleid tot een productief netwerk. In Brabant is veel topkwaliteit aanwezig en zowel de steden als de provincie voeren actief beleid op het gebied van internationale profilering. In huidig beleid worden lokaal en internationaal aspect als twee tegenpolen gezien, bijv. door afzonderlijke regelingen of toelagen, terwijl het bij veel instellingen in onze regio vaak juist als één geheel moet worden gezien: ze zijn lokaal en internationaal relevant. Wij gaan uit van de kanteling van alleen 'van bovenaf' naar een directe relatie van kunst en cultuur met de omgeving. De moderne netwerksamenleving is een fundament voor kunst en cultuur. Onze geschiedenis en identiteit verbindt Brabanders in al hun verscheidenheid.

³ Zie bijlage 1 voor de genomen besluiten.

-
- 3. Duurzame ontwikkeling van culturele waarde vraagt om een betere afstemming tussen de overheden. In die afstemming ligt de basis voor een duurzame groei van culturele waarde. Het voorstel gaat uit van de autonomie van de afzonderlijke partners, maar is gestoeld op de overtuiging dat we het niet alleen kunnen. Als we de lokale basis beter kunnen koppelen aan de inzet van het Rijk en rijkscultuurfondsen⁴ dan kan die basis zich verduurzamen. Maar het Rijk heeft ook meer dan ooit die basis nodig, want eenzijdig een basisinfrastructuur bepalen, sluit niet aan op hoe kunst en cultuur zich ontwikkelen en draagt niet bij aan draagvlak voor cultuur en cultuurbeleid.
-
- 4. Dit voorstel gaat over BrabantStad, maar heeft betekenis voor de regio Brabant in zijn geheel. De steden in BrabantStad vervullen nu reeds functies in de directe regio buiten de eigen gemeentegrenzen. Op die manier staat BrabantStad voor Brabant in bredere context. In dit licht is het arbeidsmarktperspectief voor kunst en cultuur in Brabant een bijzonder aandachtspunt.

Van ... → Naar ...

Bidbook als eerste stap naar gezamenlijke beleidsafstemming / Onvoldoende afstemming van Rijk en fondsen op beleid van provincie en gemeenten

Vertrek vanuit cultuurvisie BrabantStad 2021 – 2014

Onze gezamenlijke cultuurvisie is een reactie op de vraag van OCW om een voorstel te doen voor een subsidiestelsel vanuit lokale en regionale kracht. De cultuurvisie is een volgende stap in onze samenwerking⁵.

Op de onder 1 en 2 beschreven fundamenteën bouwen we onze cultuurvisie langs de volgende – inhoudelijke – lijnen:

- 5. Wél lokale prioriteiten en karakteristieken, geen afgesproken specialisaties per stad
- 6. Ketenbenadering voorop: culturele waarde realiseren in een duurzame (productie)keten van kunst, cultuur en erfgoed, en in relatie tot het publiek. Met daarbinnen:
- 7. ruimte voor de productie van kunst en cultuur: zonder makers geen kunst
- 8. ruimte voor verbinden kunst en samenleving: kunst en publiek, kunst en bedrijven, kunst en toepassing, kunst en andere domeinen
- 9. ruimte voor educatie en ontwikkeling: (cultuur)educatie is cruciaal voor (latere) participatie en voor ontwikkelingskansen voor talenten. Creativiteit is als grondstof voor kenniseconomie
- 10. Innovatie rondom traditionele functies in kunst en cultuur en vanuit andere creatieve domeinen, technologie, ambachtelijkheid.

Van ... → Naar ...

Verschillende subsidietrajecten van provincie en gemeenten

Afstemming vooraf over procedures en zoveel mogelijk integrale adviezen over inzet van provinciale en stedelijke middelen

- 11. Expert-advies vanuit één perspectief en versterken we de inzichten en kansen van regionale en lokale advisering vanuit een integrale benadering.

⁴ In het verlengde hiervan is afstemming met de particuliere fondsen eveneens van belang.

⁵ Samenwerking is 'eigen' aan Brabant. Publiek participeert in de volle breedte, crossovers zijn vanzelfsprekend (creatieve industrie en urban arts), er is een breed scala aan opleidingen en disciplines, de regio kent onderscheidende festivals, er zijn volwassen voorzieningen voor innovatie en talentontwikkeling, er zijn instellingen en makers die onderdeel uitmaken van de internationale top.

Van ...	→	Naar ...
Aparte financiële wegging bij provincie en steden (en Rijk)	→	Financiële afstemming vooraf
	→	12. Gezamenlijk beleid vraagt deels om afstemming bij gezamenlijke investeringen en onderzoek naar een mogelijk gezamenlijk cultuurbudget naast de regie over eigen budgetten. Dit is een complexe opgave omdat iedere stad en de provincie in een eigen politieke werkelijkheid opereren. Maar een stapsgewijze verkenning van mogelijkheden is noodzakelijk om de samenwerking te concretiseren en inhoudelijke afstemming vervolg te geven.
Van ...	→	Naar ...
Praten: periodiek overleg BrabantStad Cultuur	→	Doen: realiseren gezamenlijke cultuurvisie met plan van aanpak en uitwerking
	→	13. Voorwaarde is intensivering ambtelijke samenwerking in vorm v/e projectorganisatie (tijd).
	→	14. Directe betrokkenheid <u>BrabantStad-vakoverleg cultuur</u> . Intensivering van het overleg is onontbeerlijk voor voortgang v/h proces en de afstemming met Rijk en Raad voor Cultuur.
	→	15. Inzet op bestuurlijke borging van de gezamenlijke cultuurvisie bij nieuwe coalities in de steden na de verkiezingen in maart 2018.

Resultaat. Onze stippen aan de horizon

Met de cultuurvisie BrabantStad nemen wij als stedelijke regio het voortouw voor een gezamenlijk integraal beleidsproces, als schakel tussen kunst en publiek, lokaal en regionaal, inclusief landelijk en internationaal perspectief. Ons doel is **versterking van onze kracht en de culturele waarde van Brabant**.

Door:

- de ketensamenwerking over grenzen van de steden heen
- internationale samenwerking, waaronder samenwerking met Vlaanderen
- verbinding van kunst en samenleving
- inzet op het productieklimaat in onze regio
- de talentontwikkeling in relatie tot de afnemers
- de (keten)samenwerking tussen disciplines
- educatie en ontwikkeling
- de bestaande netwerkgemeenschap in Brabant die mede te danken is aan de fysieke nabijheid.

Belangrijke mijlpaal is 2021. Aan die horizon prijken de volgende stippen:

- Voor het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur is BrabantStad als stedelijke regio dé partner voor de invulling van de landelijke BIS in onze regio. Dat blijkt uit het feit dat de advisering van subsidies voor de periode 2021-2024 integraal heeft plaatsgevonden.
- De adviescommissie BrabantStad heeft in directe afstemming met gemeentelijke adviescommissies en/of gemeenten alle aanvragen voor subsidie bij provincie en gemeente beoordeeld, er is gewerkt met één subsidieformulier (geschikt voor zowel bovenlokale als lokale beoordeling) voor aanvragers die bij meerdere overheden een aanvraag indienen en er is een uniforme wijze van verantwoording opgesteld die geldt voor alle aanvragers. Er bestaan geen strijdige adviezen meer over instellingen in Brabant vanuit

provincie of de betreffende gemeente. Tevoren is er een integrale afweging gemaakt zodat adviezen recht doen aan ieders autonome besluitvorming en aan ieders eigen politieke realiteit.

- Duurzame groei van culturele waarde in BrabantStad krijgt vorm doordat de partners in BrabantStad structureel samen werken aan:
 1. Ketensamenwerking
 2. Productieklimaat
 3. Verbinding kunst en samenleving
 4. Educatie en talentontwikkeling.

Op deze vier inhoudelijke thema's zijn in 2021 projecten benoemd waarop de samenwerking en afstemming geconcretiseerd worden. Hiervoor wordt in het voorjaar van 2018 een meerjarenprojectplan opgesteld.

- Het Rijk, de Raad voor Cultuur en de rijkscultuurfondsen hanteren in navolging van provincie en gemeenten verenigd in BrabantStad in de ontwikkeling van het cultuurbeleid en de subsidiesystematiek een nieuwe manier van werken met BrabantStad. Idealiter is er daarbij geen onderscheid meer tussen de advisering door de Raad voor Cultuur en die van de rijkscultuurfondsen. Aanpak en wijze van beoordeling is tevoren op elkaar afgestemd zoals ook in BrabantStad het geval is.

BIJLAGEN

- Bijlage 1 (pag. 6/8): Overzicht van de genomen besluiten
- Bijlage 2 (pag. 7/8): Inzage in het vervolg
- Bijlage 3 (pag. 8/8): Overzicht deelnemers gesprekken taskforce met culturele instellingen

BIJLAGE 1

Op 27 juni 2017 heeft het bestuurlijk overleg BrabantStad Cultuur ingestemd met de volgende punten:

VISIE

1. Onderschrijft de basisvisie dat het kantelen van beleidsvorming van landelijk naar lokaal een wezenlijk uitgangspunt is;
2. Stelt vast dat stad én provincie én landelijk niveau elkaar nodig hebben en *vooraf* aan besluitvorming over subsidietoedeling integrale afweging vereist is. Op landelijk niveau horen daar ook Raad voor Cultuur en de rijkscultuurfondsen bij.

INHOUDELIJK

De volgende aandachtspunten zijn kernpunten van de cultuurvisie BrabantStad:

3. De ketenbenadering in Brabant staat centraal, niet de specialisaties van de afzonderlijke steden;
4. Het productieklimaat is een wezenlijk punt van aandacht, want zonder productie geen kunst;
5. Verbinding van kunstproductie en samenleving is cruciaal, het gaat om de maatschappelijke context waarbinnen kunst en cultuur werkt;
6. Werken aan de toekomst betekent: aandacht voor educatie en ontwikkeling, specifiek op talentontwikkeling, participatie en ontwikkeling, alsmede aandacht voor de arbeidsmarkt voor kunst en cultuur

DE MANIER WAAROP

7. Formuleren van de gezamenlijke ambitie vanuit de regio die als basis dient voor de subsidieregeling(en).
8. Harmoniseren van aanvraagprocedures van subsidies en advisering tussen de steden en de provincie en op landelijke niveau in directe afstemming met OCW, Raad voor Cultuur en rijkscultuurfondsen;
9. Op beslispunten 1 t/m 8 volgen uitwerkingen door de ambtelijke taskforce, met prioriteit op punten 7 en 8. Op de inhoudelijke thema's (3 t/m 6) worden kansen in beeld gebracht en prioriteiten bepaald, hierover is afstemming met culturele veld noodzakelijk;
10. De ambtelijke taskforce legt zaken voor aan het BrabantStad-portefeuillehoudersoverleg, dat is besluitvormend. Er volgen in het najaar twee bijeenkomsten van portefeuillehouders met ambtelijke taskforce over verdere uitwerking cultuurvisie en aanpak.

BIJLAGE 2

Inzage in het vervolg

Juni- september 2017

- Na besluitvorming door BrabantStad Cultuur-bestuurlijk, volgt ambtelijk gesprek met Raad voor Cultuur en OCW over stand van zaken cultuurvisie Brabant en vervolgtraject naar OCW en RvC

2e helft 2017

- Onderzoek naar en besluitvorming over financiële consequenties van één BrabantStad-subsidietraject
- Concept cultuurvisie BrabantStad wordt besproken met OCW en RvC
- Uitwerking gezamenlijke strategie gemeenteraden en Provinciale Staten
- Uitwerking gezamenlijke communicatiestrategie naar gemeenteraden, Provinciale Staten e.a.

1e helft 2018

- Gezamenlijke cultuurvisie BrabantStad is gereed
- Voorbereidingen afstemming regelingen, beoordelingstraject en verantwoordingen
- Meerjaren projectplan ter uitwerking van de cultuurvisie wordt opgesteld.

2^e helft 2018

- Advisering over beoordeling (opzet en samenstelling commissies) wordt vastgesteld

1^e helft 2019

- Subsidieregelingen provincie en steden zijn definitief en op elkaar afgestemd;
- Subsidieregelingen provincie en gemeenten worden gepubliceerd
- Afstemming met OCW over subsidieregelingen provincie en gemeenten in relatie tot subsidieregeling OCW, advisering RvC en de rijkscultuurfondsen?

2^e helft 2019

- Indientermijn aanvragen bij provincie en gemeenten
- Subsidieregelingen OCW worden gepubliceerd

1^e helft 2020

- Besluit provincie en gemeenten
- Indientermijn aanvragen bij OCW en rijkscultuurfondsen
- Beoordeling aanvragen door Raad voor Cultuur en bij fondsen

2e helft 2020

- Besluit OCW en rijkscultuurfondsen

BIJLAGE 3

Overzicht van de deelnemers van de gesprekken van de taskforce met culturele instellingen, in alfabetische volgorde:

- René Bosma, adjunct-directeur Akademie voor Kunst en Vormgeving Sint Joost, Breda en Den Bosch
- Theo van Dooremalen, directeur November Music, Den Bosch
- Maurice Dujardin, directeur Theater De NWE Vorst, Tilburg
- Anastasia van Gennip, zakelijk directeur Van Abbemuseum, Eindhoven
- Paul Guldemon, directeur Paradox, Tilburg
- Viktorien van Hulst, Boulevard, Den Bosch
- Marilyn Jongenelen, zakelijk directeur Stedelijk museum Breda
- Chris van Koppen, bkkc, Tilburg
- Lex van Lith, directeur Beeldenstorm en Daglicht, Eindhoven
- Geesje Prins, adjunct-directeur Chassé, Breda
- Jan van der Putten, Verkadefabriek), Den Bosch
- Angelique Spaninks, directeur MU, Eindhoven
- Ranti Tjan, European Ceramic Workcentre, Oisterwijk
- Frank Veenstra, programmeur Muziekgebouw, Eindhoven
- Heleen Volman, coördinator DansBrabant), Tilburg
- Ben de Vugt, directeur Podium Bloos, Breda
- Errol van de Werdt, directeur Textiellab, Tilburg